

Japonia – o călătorie spirituală sau zece zile în orașul haiku-lui

Nume: Todea Zeina-Ioana

Stagiul japonez: Universitatea din Ehime, orașul Matsuyama, în cadrul programului „Nihon Bunka Taiken”, între 8-18 februarie 2015, având calitatea de student la limba și literatura japoneză, în anul doi, la Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Încerc să îmi amintesc primele momente ale contactului meu cu limba și cultura niponă, și realizez că, deși imaginile din mintea mea sunt lipsite de amănunte substanțiale, ele poartă aura catifelată a unei tacite și ferme fascinații. E imposibil să determin ce m-a chemat înspre Japonia. Să fi fost inflexiunile și cadențele limbii, atât de diferite față de tot ceea ce auzisem până atunci? Să fi fost prima dată când am urmărit un film de animație sau m-am cufundat în universul murakamian? Legătura mea cu Țara Soarelui Răsare mi s-a revelat ca și ceva preexistent undeva în mine, ferm întipărit în ființa mea de la bun început, care nu necesită argumente sau explicații ci doar...există și e de nestrămutat. Aș asemăna-o cu ochemare subtilă, pe care nu ai cum să o ignori și, chiar dacă ai avea puterea să o faci, s-ar reîntoarce cu o forță zguduitoare.

Dorința de a studia limba japoneză a fost așadar un pas firesc, iar visul de a ajunge măcar o dată pe meleagurile japoneze mi s-a îndeplinit acum un an, când doamnăprofesoară Rodica Frențiu, conferențiar universitar din cadrul Facultății de Litere de la Cluj-Napoca, mi-a oferit șansa excepțională de a participa într-un program cultural, bursă oferită de către Universitatea Ehime, în Matsuyama, ca o recompensă pentru activitatea mea de până atunci.

De la stânga la dreapta, Takahashi-sensei, Shimizu-sensei de la Ehime Daigaku, alături de delegația de la Cluj-Napoca, Lore-sensei, Nicoleta și Zeina.

Ceea ce am simțit prima dată când am aterizat în aeroportul din Tōkyō nu poate fi exprimat în cuvinte. Scrijelisem la un moment dat niște gânduri aievea în caietele pe care îl port mereu la mine și mă întrebam, citez: „Așa să fie atunci când ți se îndeplinește un vis? Sunt suspendată între nerăbdare și emoție. Parcă m-am dedublat și mă privesc pe mine din exterior, nu este de ajuns o singură eu ca să poată să cuprindă tot.” A fost ultima dată când am mai apucat să notez ceva pe parcursul experienței mele japoneze. Intrasem apoi într-o fervoare, cuprinsă fiind de dorința să iau cu mine tot ce puteam sufletește, să nu îmi scape nimic, să absorb ca un burete cuvinte, expresii, oameni, gesturi, atmosfera, un zâmbet la colț de stradă, o pisică cu un clopoțel mic zăngănind la gât, deschizându-și singură ușa de la magazinul stăpânilor săi, apusuri, zgomotul străzilor și lista poate continua la infinit.

Mergând spre un templu șintoist. Vremea alterna nesigur, cu zile călduroase de primăvară și adieri tăioase de iarnă târzie. Spre deliciul meu, am prins inclusiv o zi cu ninsoare, o raritate în Matsuyama. Shimizu-sensei ne-a povestit mai apoi că ninsoarea fusese o știre importantă la televizor în acea seară.

De cele mai multe ori uitam inclusiv să fac poze, pentru că refuzam să întrerup sau să îmi iau răgaz de la cele ce se întâmplau. Mă dezmeticeam doar atunci când îmi mai dădeam seama că, oricât de mult mi-aș fi dorit, nu o să le pot lua în bagajul meu la întoarcere.

Orașul Matsuyama, capitala prefecturii Ehime, ne-a întâmpinat cu ospitalitate și căldură. Am fost așteptați la aeroport de către Takahashi-sensei, ea urmând a fi și însoțitorul nostru pe parcursul programului. Sentimentul de ospitalitate era însă omniprezent la fiecare pas. Conceptul de „omotenashi” nu îmi era străin, bineînțeles, dar m-a impresionat peste toate grija și atenția cu care am fost înconjurată de către toți cei din jur, indiferent că mă aflam la universitate, pe stradă sau la magazin. Japonezul îți acordă atenție și respect și nu așteaptă nimic în schimb, o face pentru că asta e natura sa: să fie înțelegător și atent, mai întâi de toate, cu

nevoile celui de lângă el. El îți face prin asta cel mai mare dar – te acceptă și nu lasă loc de stânjenală în discuție sau interacțiune. Nu numai atât, dar apreciază până peste poate efortul de care dai dovadă în a-i îmbrățișa cultura și obiceiurile, și te îndrumă cu răbdare dacă greșești, ca un *sensei* blând, dar ferm în același timp. Această afinitate naturală către celălalt îl face pe japonez susceptibil la fiecare modificare în vibrația celuiilalt, oricât de neînsemnată ar părea aceasta. De aceea ei admiră sinceritatea, onesitatea, adevărul înainte de toate. Mi-am făcut mulți prieteni și am întâlnit oameni cu totul speciali, cu care mai țin legătura și acum.

Deși nu era prima dată când conversam cu nativi, deoarece avusesem prelegeri și cursuri cu profesori japonezi veniți în vizită la facultatea noastră, marea provocare a fost să țin pasul cu fluxul rapid al cuvintelor din jurul meu, încercând să captez cât mai fidel înțelesul lor. Acest lucru nu m-a împiedicat însă să pornesc conversații oriunde mergeam, fie cu profesorii, studenții de la universitate, sau vânzătorii de la magazine. Am pornit cu pași frivoli și timizi, dar în câteva zile creierul meu începea să facă conexiuni naturale, datorită „băii lingvistice” la care era supus. Începusem să mă exprim instinctiv, să leg frazele mai ușor și să fiu mai receptivă, chiar dacă dialogul era alert. Contactul cu limba japoneză te supune la o transformare extraordinară la nivel mintal, din toate punctele de vedere. Necesită o incredibilă putere de concentrare și o memorie de fier, dar satisfacția pe care o ai după ce ajungi să vorbești cu un japonez și să îl înțelegi nu are echivalent. Șansa de a putea să fi supus la această „baie lingvistică”, să fii provocat să îți depășești limitele și să simți palpabil cum evoluezi de la o zi la alta, este de neegalat.

Matsuyama se deosebește de restul orașelor japoneze, în primul rând, pentru că este locul de naștere al marelui poet de *haiku*, Masaoka Shiki, iar dovada acestui lucru se regăsește peste tot unde mergi, de la pietrele înscrisurate cu poeme, până la plicurile de ceai japonez, unde pe spate se afla câte un poem la întâmplare, o surpriză delicată, ca un zâmbet lângă cana aburindă.

Un exemplu de astfel de piatră, cu un poem al lui Shiki, aflată la Castelul din Matsuyama.

Matsuyama ya / Akiyori takaki / Ten shukaku

A fost poemul ales de mine, pentru tema de la cursul despre haiku, ținut de către Shimizu-sensei, profesor și director adjunct la Ehime Daigaku.

Bineînțeles, nu am aprofundat numai cunoștințe despre haiku, ci am avut și experiența nemaipomenită de a participa, printre altele, la *Kōdō*(Calea aromei), un ritual de apreciere a diverselor arome de lemn parfumat. Eu și Lore-sensei am reușit să recunoaștem toate aromele și am primit o diplomă specială, pictată manual de către maeștrii ceremoniei.

Ceremonia Kōdō presupune atât aprecierea, cât și recunoașterea aromelor printr-un joc de miros numit *kumikō*.

Întrebarea firească, pe care am primit-o de la majoritatea cunoșcuților când m-am întors, a fost: „*Cum a fost contactul cu o cultură atât de străină nouă?*”. Răspunsul meu varia de la persoană la persoană, în funcție de disponibilitatea lor, dar celei mai bune prietene mi-am permis să-i spun: „*A fost ca și cum m-ar fi îmbrățișat o soră mai mare, demult pierdută, arătându-mi părți din mine de care am uitat sau pe care nu știam că le am.*” Un amestec de familiar și străin, dar mereu o paloare tandră, fermecătoare, la granița dintre vis și realitate. O întâlnire și o regăsire, în același timp.

Printre clipele cele mai mult așteptate, era jocul de Karuta. Undeva în curtea unui liceu, o căsuță în stil tradițional, izolată de lume și desprinsă de timp, găzduia întâlnirile clubului de Karuta, un joc ce îmbină literatura cu agilitatea și forța de memorare. Înainte de sosirea noastră în Japonia, am fost rugați să ne exprimăm dorințele cu privire la ce parte a culturii japoneze ne-am fi dorit cel mai mult să experimentăm. Motivul alegerii mele a fost destul de simplu. Voiam să fiu martoră, cu proprii mei ochi, la viteza jucătorilor, voiam să aud foșnetul cărților sărind de pe tatami în colțul celalalt al camerei, voiam să îmi țin respirația deodată cu competitorii în acele câteva secunde înainte de rostirea primelor silabe din versul unui poem. Așteptările mele nu au fost înșelate. Chiar și pentru niște elevi de liceu, aceștia au dat dovadă de abilități incredibile și de o dedicație pe măsură. Am lăsat emoția să mă înfășoare întru totul, copleșită fiind de admirație, fascinație și de ambiția de a deveni cândva capabilă să recunosc măcar unul dintre cele 100 de poeme Hyakunin Isshu, ce stau la baza Karutei competitive. Norocul mi-a surâs, și, cu bunăvoința senseiului de la cursul de calligrafie, mi-am procurat propriul set de cărți de Karuta, deși în mod normal era foarte dificil să le poți cumpăra în altă perioadă a anului, decât de Anul Nou.

Delegația din România, înainte de începerea antrenamentului, se familiarizează cu regulile și cărțile jocului.

Lucrurile cele mai deosebite rămân totuși cele neplanificate, acele surprize de la Univers, care ne iau pe nepregătite, dar care sfârșesc a fi cel mai mare dar dintre toate. Astfel, amintirea cea mai specială, cea mai dragă mie, a avut loc într-o zi ploioasă, când, având o mică fereastră în program, am decis să vizităm un templu budist din apropiere.

De la bun început drumul ni s-a arătat ca o provocare: o cărăuie pitită după păduri de bambus, parcă și mai greu de urmat prin stropii mărunți și ageri de ploaie. Nu știu de câte ori ne-am declarat pierdute și am intenționat să ne întoarcem, dar cert e că tot de atâtea ori am hotărât că trebuie să continuăm, încă puțin, și încă puțin... Semnul că eram pe calea potrivită a venit printr-o statuie ce străpungea din depărtare perdeaua gri a norilor, o statuie a ușor de deslușit ca fiind a lui Buddha.

Ne-am continuat micuța călătorie, cuprinse fiind de o stare senină și meditativă. Am lăsat în urmă presiunea timpului, neliniștea, devenind mai ușoare cu fiecare pas. Am privit toată această ascedere ca pe o călătorie de purificare, înainte să intrăm în templu.

Ishite-ji, căci acela era numele templului, ni s-a revelat ca un portal spre o altă dimensiune. Oriunde ne-am fi aflat, nu era un spațiu pământean. Aș vrea să pot descrie cu fidelitate senzația ce m-a cuprins, dar nu e posibil. Trăiam o conexiune cu intangibilul, era o energie calmă, dar vibrantă, al cărei puls l-am purtat în piept tot restul zilei, chiar și după ce am părăsit acel loc ce abunda în sacralitate. Am ajuns să binecuvânteț ploaia, pentru că nu pot să îmi imaginez acum templul fără să îi simt în amintire mirosul, amestecat cu mireasma bețișoarelor parfumate, fără să aud clipocitul apei ce atingea pământul, singurul sunet capabil să străpungă acea liniște primordială. Trăiam un altfel de *mono no aware*. Nu mai existam separat, făceam parte dintr-un întreg pe care nu mi-e cu putință să îl identific sau să-l cuprind cu mintea mea umană. Nu vedeam lumina, dar o simțeam. Dacă închideam ochii, aș fi putut crede firesc că mă înalț de pe sol. Nu cu corpul, ci cu sufletul. Undeva, cineva se ruga cu ardoare, iar alți câțiva se plimbau răsfirați, ca și noi, nealterând în vreun fel pacea și calmul din jur. Eram convinsă că și ei erau plutitori.

Am plecat din templu mult prea repede, ducându-i dorul din secunda în care am ieșit pe poartă. Reușisem să îmi cumpăr o brățară de la unul din standuri. Nu cred că o să uit vreodată chipul bătrânicii, care a părut a ști exact de ce aveam nevoie: „*Ca să te protejeze...*”

Poza mea cea mai reușită de la Ishite-ji. Statuia călăuzitoare se înalță îndepărtare din îmbrățișarea sacră a naturii. Lângă acoperiș, se pot vedea stropii de ploaie și fumul de la bețișoarele arzânde.

Am valorificat această drumeție și printr-un haiku, pe care l-am compus pentru prezentarea finală din cadrul programului: 自然の中 温かい雨 春だつた。 („*Shizen no naka/ Atataakai ame/ Harudatsu da.*”).

Aș putea să continui la nesfârșit cu alte episoade din aventurile mele minunate în Matsuyama. Acestea sunt doar o mică parte, frânturi din tot ceea ce a însemnat această călătorie pentru mine. Nu aș ști cu ce să continui și unde să mă opresc, deoarece fiecare dintre ele ar merita să le fie dedicate măcar pe atât cât am scris până acum.

Uitându-mă în urmă, realizez, deloc surprinsă, că întâlnirea cu Japonia, atât de mult așteptată, a reprezentat un punct de cotitură, din mai multe puncte de vedere.

A fost dureros să plec. Mi-am ascuns lacrimile sub oboseală atunci când, mult prea devreme, avionul a decolat de pe sol. Citez acum dintr-un fragment de pe blog-ul meu personal: „*Mi-am lăsat sufletul undeva între Ishite-ji și liceul unde am jucat prima dată Karuta.*”, cuvinte scrise la câteva zile bune de la întoarcere.

M-am întors din Japonia cu credința adânc implantată în mine că nu am spus „*Adio!*”, ci „*La revedere.*” acelor meleaguri. Eram și rămân în continuare atât de ferm convinsă că îmi este dat să revin cândva, la fel cum știu foarte sigur că după ziua de miercuri trebuie să urmeze ziua de joi. M-am întors mai hotărâtă ca niciodată să dau tot ce e mai bun din mine, să aprofundez, să studiez, să încerc, deși e complicat, să învăț câteva poeme și să pot juca Karuta, să memorez și mai mulți kanji. M-am întors mai modestă și mai cumpătată. M-am întors mai disciplinată în simțuri și gândire și mai puternică în spirit. Data de 8 februarie nu va mai avea aceeași însemnătate pentru mine, nici prima piesă de pe albumul nou al trupei mele preferate, pe care o ascultam în fiecare dimineață în camera mea din Matsuyama și pe al cărei ritm mă învăTEAM pierdută în fericire și nerăbdare.

Odată ce mergi în Japonia, nu îți este de ajuns o singură dată. „*Natsukashii kimochi ni narimashita.*”, îi scriu de cele mai multe lui Shimizu-sensei. Când o să încetez să mai fiunatsukashii? Foarte des, îmi este de ajuns un singur cuvânt, ca să îmi stârnească valul de dor și de emoție.

Nu cred că o să mă vindec vreodată de acest dor și nici nu îmi doresc acest lucru. Vreau ca el în schimb să îmi dea în continuare putere și determinare să îmi urmez visele, să mă poarte spre noi aventuri, noi călătorii, noi descoperiri, să-mi fie compas și călăuză.

Undeva, în viitor, urc din nou un drum ascuns în bambus. Poate e același, poate nu. Mă uit la cer și zâmbesc, fiindcă nimic nu e întâmplător și sunt exact unde trebuie să fiu.

Castelul din Matsuyama –un loc unde linia translucidă dintre prezent și trecut se pierde cu totul în eter.